

Asia: VN/10683/2021

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi öljylämmityksestä luopumisen avustuksista pientaloissa

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit pykälään 1

Ehdotetun avustuksen soveltamisala ja myöntämisehdot olisivat samat kuin vuoden 2020 neljännen lisätalousarvion momentissa 35.20.56 ”Avustukset asuinrakennusten öljylämmityksestä luopumiseksi” on esitetty. Avustusten myöntäminen on jo aloitettu lisätalousarvion perusteella alistamatta avustuksen myöntämisperusteita laajemmin kriittisen arvioinnin kohteeksi.

Avustuksen soveltamisala ja kriteerit tulevat arvioitaviksi vasta nyt annetussa asetusehdotuksessa. Ehdotettu soveltamisala niin lisätalousarviossa kuin nyt puheena olevassa asetusehdotuksessa, jonka mukaan avustusta myönnettäisiin pientalon öljylämmitysjärjestelmän poistamiseen ja lämmitysmuodon muuttamiseen öljylämmityksestä muihin lämmitysmuotoihin, ei ole perusteiltaan hyväksyttävä eikä täytä kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun vaatimusta.

Avustusta perustellaan hallitusohjelman kirjauksella virheellisesti, koska sen väitetään yksiselitteisesti tukevan mm. rakennuskannan energiatehokkuuden parantamista ja päästöttömään lämmöntuotantoon siirtymistä. Lämmitysmuodon vaihtaminen yksin ei paranna rakennuksen energiatehokkuutta eli perustelu ei pidä paikkaansa.

Tuen yksiselitteisenä edellytyksenä on irrottautuminen öljylämmitysteknologiasta, vaikka juuri tätä teknologiaa parantamalla, uudistamalla sekä täydentämällä sitä uusiutuvaa energiaa hyödyntävällä rinnakkaisteknologialla päästäisiin pienempiin päästöihin kuin useimmilla nyt tuettaviksi esitetyillä lämmitysmuodoilla. Tämä koskee erityisesti lämmöntuotantoa silloin, kun lämmitystarve on suurimmillaan eli huipputuotannon jaksoja (ks. liitteenä oleva kuva).

Esitettyssä muodossa tuki, joka on jo otettu käyttöön vuoden 2020 neljännen lisätalousarvion perusteella, ei salli tai hyväksy tuen piiriin myöskään järjestelmiä, joissa voidaan käyttää esimerkiksi yksinomaan 100 % uusiutuvaa lämmitysöljyä, jollainen tuote on jo markkinoilla.

Koska esitetty tuki ei kohtelee tasapuolisesti kaikkia päästöjä vähentäviä teknologioita eikä siten ole myöskään kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta asianmukainen, tuen soveltamisalaa olisi laajennettava niin, että se mahdollistaa öljylämmitysjärjestelmän uudistamisen liittämällä siihen

uusiutuvaa energiaa hyödyntävää rinnakkaisteknologiaa (hybridi) ja mahdollistamalla myös järjestelmät, joissa voidaan hyödyntää uusiutuvia nestemäisiä polttoaineita.

Kommentit pykälään 2

Ei lausuttavaa

Kommentit pykälään 3

Avustettavien toimenpiteiden piiriä on merkittävästi laajennettava ottaen huomioon 1 §:n kohdalla esitetyt perusteet.

Nyt tuettaviksi esitetyt toimenpiteet, eli siirtyminen esimerkiksi kaukolämpöön, maalämpöön tai vesi-ilmalämpöön (oik. ilma-vesilämpö), aiheuttaisivat selvästi suuremmat päästöt lämmityskaudella kuin öljylämmitysjärjestelmä, joka on muutettu ns. hybridijärjestelmäksi liittämällä öljyn rinnalle ilma-vesilämpö ja käyttämällä öljykattilassa uusiutuvaa nestemäistä polttoainetta.

Biopolttoöljyn (oikeammin uusiutuvan nestemäisen polttoaineen) ja biokaasun sulkeminen tuen piiristä on täysin perusteeton ja tulee käytännössä estämään nestemäisen biopolttoöljyn ja biokaasun markkinat lämmityksessä. Esitetty tukipolitiikka on tältä osin myös ristiriidassa uusiutuvan energian edistämistä koskevien tavoitteiden kanssa.

Tarkastelumme osoittavat, että pientalon (energiantarve 22 000 kWh/a) hybridilämmityksellä, joka perustuu uusiutuvan lämmitysöljyn ja ilma-vesilämpöpumpun yhdistelmään, on noin 1000 kg pienemmät laskennalliset päästöt vuodessa kuin ilma-vesilämpöpumpun ja sähkökattilan yhdistelmällä. Tämä jo yksin osoittaa avustettaviksi esitettyjen toimenpiteiden kestämyyden.

Myös kaukolämpöä on esitetty tuen piiriin. Kaukolämmön tuotannosta kuitenkin 51 % on edelleen fossiilista (Energiateollisuus, 2018). Joissakin kunnissa kuten Helsingissä fossiilisten energialähteiden osuus kaukolämmön tuotannossa voi olla jopa 90 % luokkaa. Silti ehdotuksen mukaan avustuksella tuettaisiin siirtymistä myös kaukolämpöön, vaikka öljylämmitysjärjestelmän uudistamisella ja täydentämisellä uusiutuvaan energiaan perustuvalla rinnakkaisteknologialla (hybridi) sekä uusiutuvien polttoaineiden käytöllä olemassa olevassa järjestelmässä saavutettaisiin merkittävästi pienemmät päästöt.

Ehdotuksessa ei myöskään oteta huomioon eri lämmitysmuotojen hyötysuhteita lainkaan. Nestemäisestä polttoaineesta saadaan noin 95 % hyötysuhteella energia ulos, kun esim. tuulivoimalla hyötysuhde on 25 % ja lauhdevoimalla 30 %. Kaukolämpöön liittyy myös huomattavia siirtohäviöitä.

Tuki kaukolämpöön siirtymiselle olisi myös tukea alueelliselle monopolille, jolloin terve taloudellinen kilpailu lämmitysmarkkinoilla kävisi entistä vaikeammaksi. Tämän pitäisi jo yksin riittää perusteeksi sulkea kaukolämpöön siirtyminen pois tuen piiristä.

Kommentit pykälään 4

Ei lausuttavaa

Kommentit pykälään 5

Avustuksia myönnettäessä kohteisiin, joissa on tehty lämmitystapamuutos ja öljylämmitys on poistettu, on varmistettava ennen avustuksen myöntämistä, että öljysäiliö on poistettu asianmukaisesti. Siitä on oltava hyväksytyyn liikkeen esittämä todistus. Kentältä kuultujen tietojen mukaan useat myyjät pyrkivät jättämään säiliön poiston asiakkaan itsensä hoidettavaksi seuraavaan vuoteen, johon kehottavat hakemaan lisäksi kotitalousvähennystä. Tämä menettely on mielestämme väärin vaan avustuksen tulee sisältää myös öljysäiliön poiston kustannukset ja turvallisuuden vuoksi se on poistettava ennen kuin avustus maksetaan, muutoin on suuri riski että erityisesti maanalaisia säilöitä jää poistamatta.,

Kommentit pykälään 6

Avustuksen määrä 4000 € siirryttäessä kaukolämpöön sotii merkittävästi päästöjen vähentämiseen tähtäviä toimenpiteitä vastaan. Kaukolämmön tuotannossa käytetään tällä hetkellä 50% fossiilisia polttoaineita ja Helsingissä jopa 90%. Samalla tuetaan alueellista monopolia, joka rajoittaa siten kilpailua. Öljylämmittäjä voi puolestaan siirtyä uusiutuvan lämmitysöljyn käyttäjäksi ja siten päästöttömään lämmitykseen välittömästi.

Kommentit pykälään 7

Ks. pykälän 5 kommentti. Öljysäiliö on oltava poistettuna ennen avustuksen maksamista.

Kommentit voimaantuloon

Asetusta ei voi saattaa esitetyssä muodossa voimaan, vaan ehdotusta on perusteellisesti korjattava. Myös lisätalousarvion perusteella jo käynnistetyn avustusten myöntämisen laillisuus olisi tutkittava ja selvitettävä, onko jo myönnettyjen avustusten osalta tehtävä korjaavia toimenpiteitä.

Muut mahdolliset huomiot asetuksesta

Vaikka uusiutuva lämmitysöljy on noin 30 snt fossiilista polttoöljyä kalliimpaa, olisi sen käyttäminen hybridilämmityksessä silti edullisempaa kuin sähkönkäyttö, ja CO2 päästöt lähes 70 % pienemmät. Pohjoismaissa on arvioitu sähkönkulutuksen myös kasvavan ilmastotavoitteiden seurauksena peräti 60 % (Energiateollisuus). Nyt puheena oleva avustus on omiaan vahvistamaan kehitystä, jossa huoltovarmuutta heikennetään ”panemalla kaikki munat yhteen koriin”, kun lämmitysjärjestelmiä muutetaan entistä enemmän johtosidonnaisiksi.

Nestemäiseen polttoaineeseen perustuvan hybridilämmityksen rakentamis- ja käyttökustannukset olemassa olevissa kiinteistöissä olisivat myös selvästi pienemmät kuin öljylämmitysjärjestelmän poistaminen ja lämmitysmuodon muuttaminen kokonaan.

Hybridin käyttökustannukset jäävät myös selvästi matalammiksi kuin kokonaan muutetussa järjestelmässä. Lämpö riittää kaikissa olosuhteissa ja järjestelmän huolto- ja kriisivalmius hybridiratkaisussa on helposti ja edullisesti varmistettavissa. Lämmityksen rakentaminen kokonaan ns. johtosidonnaisten energiamuotojen varaan merkitsee sen sijaan huomattavaa riskinottoa Suomen olosuhteissa.

Suomi voisi olla myös aidosti edelläkävijä lämmityksen CO2 päästöjen osalta eikä kuluttajan tarvitsisi tehdä kalliita investointeja. Myös valtiontalouden (tuet) kannalta hybridiratkaisujen ja uusiutuvan lämmitysöljyn käyttöön kannustaminen merkitsisi selvää säästöä.

Suuremmissa kiinteistöissä sähkönkäyttö kuormittaa myös kiinteistön sähköliittymää ja talokaapelointia, joiden suurentamisesta aiheutuu huomattavat kustannukset. Sama ongelma tulee

vastaan myös ikääntyneimmissä pientaloissa, koska rakennusten sähköliittymät on rakennettu öljylämmitykselle.

Toimitamme mielellään lausuntomme tueksi täydentäviä laskelmia ja selvityksiä.

Hannula Arto
Lämmitysenergia Yhdistys ry